

Utlåtande 2013:190 RI (Dnr 316-383/2013)

Byggandet av bostäder enligt SoL och LSS

Motion (2013:25) av Karin Rågsjö (V)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2013:25) av Karin Rågsjö (V) om ”Byggandet av bostäder enligt SoL och LSS” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Karin Rågsjö (V) föreslår i motion (2013:25) att staden måste snabba på utbyggnaden av bostäder enligt socialtjänstlagen (SoL) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.

Stadsledningskontoret konstaterar att det för närvarande finns en planering som omfattar cirka 550 nya lägenheter för omsorgsboende de kommande åren.

Exploateringsnämnden anser att byggandet av bostäder enligt SoL och LSS redan är uppmärksammat.

Socialnämnden anser att Stockholms stad har haft en hög ambitionsnivå när det gäller utbyggnad av bostäder med särskild service. Totalt finns i staden drygt 1500 lägenheter enligt LSS och SoL.

Stadsbyggnadsnämnden anser att i samband med att nämnden upprättar detaljplaner för bostäder får stadsdelsnämnderna tillfälle att framföra önskemål om bostäder för särskilda behov. Nämnden konstaterar också att stadsbyggnadskontoret deltar i en genomförandegrupp bestående av representanter för olika förvaltningar och som leds av socialförvaltningen.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd konstaterar att inom Rinkeby-Kista stadsdelsnämndsområde är 11 lägenheter med målgrupp LSS under produktion eller klara för byggstart. Nämnden har härutöver anmält intresse av att hyra 22 SoL- eller LSS-lägenheter i fyra aktuella planprojekt.

Skärholmens stadsdelsnämnd konstaterar att nämnden bevakar behovet av omsorgsbostäder vid varje nyproduktion av bostäder.

Älvsjö stadsdelsnämnd konstaterar att i samband med exploateringen av de nya bostäder som planeras i Älvsjö, bevakar stadsdelsnämnden möjligheterna och anmäler intresse för att inrätta omsorgslägenheter.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor ställer sig bakom motionen.

Mina synpunkter

Behovet av utbyggnad av olika former av omsorgsboenden är en prioriterad fråga. Utbyggnadstakten av bostäder för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar ska öka.

I ärendet om avstämning av mål och budget 2013 uppmanade kommunstyrelsen samtliga stadsdelsnämnder, bortsett från Södermalm som har en acceptabel utbyggnad, att se över årsmålen för att nå kommunfullmäktiges ambitionsnivå om 100 nytillkomna bostäder årligen. Berörda nämnder ska i större bostadsbyggnadsprojekts pröva om projekten kan innehålla minst fem procent lägenheter för särskilt boende. För att stödja utbyggnaden av omsorgslägenheter ekonomiskt har medel avsatts i bokslutet.

Den interna organisationen har stärkts genom att ansvaret för stadens genomförandegrupp för utbyggnad av bostäder med funktionsnedsättning har överförts till kommunstyrelsen. Socialnämnden leder det operativa arbetet, och ytterst är det stadsdelsnämnderna som ansvarar för utbyggnaden av nya omsorgsbostäder.

Genom lagen om valfrihetssystem (LOV) tillförsäkras att det är den enskilde som väljer sitt boende. Tackar brukarna nej erbjuds platserna till andra. Då det i dessa fall ofta handlar om livslångt boende anser jag att den enskilda individens önskemål ska vara prioriterat.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2013:25) av Karin Rågsjö (V) om byggandet av bostäder enligt SoL och LSS

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Roger Mogert och Tomas Rudin (båda S) och Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anför följande

Motionen behandlar en allvarlig och väl känd brist på bostäder för människor med särskilda behov av stöd i sitt boende. Behov som har stöd i lagstiftningen enligt SoL och LSS. Kommunfullmäktige har ambitionen att fem procent av bostäder för personer med funktionsnedsättning ska planeras in i större stadsutvecklingsområden. Den ambitionen nås inte på långa vägar.

Processen för att få fram nya bostäder fungerar inte och stadsdelsnämnderna planerar inte i tillräckligt hög omfattning för nya boenden, förmodligen delvis beroende på att de ser nya bostäder som en ekonomisk belastning. Att stadsdelsnämnderna inte planerar för andra än de som bor i den egna stadsdelen är förståeligt. . Staden växer, och med den också behoven av bostäder för personer med särskilda behov av stöd i sitt boende. Under flera år har kommunfullmäktige definierat ett mål för nyproduktionen. Ett mål som regelmässigt på senare år inte uppfylls.

Som komplement bör det finnas en central planering för specialbostäder över hela staden, särskilt i de stadsdelar som har stor nybebyggelse. De uppgifter som framkommer i motionen om att i exempelvis Nordvästra Kungsholmen är andelen omsorgsbostäder 0,5 procent och att det i den stora blivande stadsdelen Hagastaden planeras för 1,3 - 1,5 procent är skrämmande.

Hur kan vår stad Stockholm nöja sig med att erbjuda personer med speciella behov för att kunna bo, så dåliga möjligheter till boende? Det förefaller som om marknaden har fått för mycket att säga till om i sammanhanget. Kommunfullmäktiges ambition om att avdela fem procent bostäder till personer med funktionsnedsättning måste naturligtvis kunna förverkligas när detta bedömts nödvändigt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2013:25) av Karin Rågsjö (V) om ”Byggandet av bostäder enligt SoL och LSS” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 11 december 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (alla S) och Åsa Jernberg (MP) med hänvisning till reservationen av (S) och (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö (båda V) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2013:25) ”Byggandet av bostäder enligt SoL och LSS” av Karin Rågsjö (V) bifalles.
2. Dessutom vill jag säga följande

Förutom den politiska oviljan att bygga hyresrätter och gruppboheter till rimliga hyror och den naiva tron på marknadens intresse av att tillgodose sociala behov har svagheter i stadens organisation av utbyggnaden av gruppboheter och de otillräckliga incitamenten för stadsdelsnämnderna bidragit till att behoven av gruppboheter inte är bättre tillgodosedda.

Bristen på bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar är en stark indikator på en bostadspolitik som styrts av marknadens principer snarare än ett kommunalt ansvarstagande för medborgare som har svårt att hävda sin rätt utan samhälleligt stöd. Allt sedan den borgerliga majoriteten kom till makten 2006 har byggandet av gruppboheter varit satt på undantag. Vänsterpartiet har upprepade gånger tagit politiska initiativ för att klarlägga orsakerna till att så få omsorgslägenheter har byggts, men utan respons från majoriteten. I teorin har de prioriterat gruppboheter, men i praktiken har inte mycket hänt. Det dröjde exempelvis tre år innan en ny plan för utbyggnad av gruppboheter togs fram. Som för andra

politikområden har den borgerliga majoriteten istället förlitat sig på marknadskrafterna.

Oviljan att gå till botten med orsakerna till den bristande utbyggnaden har lett till att processen och incitamenten för att få fram bostäder inte har stramats upp förrän det senaste året. Flera remissinstanser instämmer i motionens förslag att se över organisation och processer, att utreda ansvarsfrågor och att områden med hög bostadsproduktion bör ta större ansvar. Det är tydligt att stadens process för att bygga gruppboendestäder har spretat och inte har hållits ihop tillräckligt. Alla har haft delansvar men ingen har haft totalansvaret. Flera stadsdelsnämnder lyfter i remissomgången fram egna förslag som är värda att utredas, exempelvis en stadsövergripande strategi för att säkerställa att alla stadsdelsnämnder tar sitt ansvar och en övergripande boendeplan enligt modellen inom äldreomsorgen. Socialnämnden påpekar att det behöver finnas ett överskott i planeringen, eftersom alla projekt inte fullföljs.

I grunden handlar bristen på gruppboendestäder på en utbredd allmän bostadsbrist. Som Skärholmens stadsdelsnämnd påpekar i sitt remissvar måste bostadsbyggandet i området öka för att nämnden ska kunna ta sitt ansvar. Prioriteringen av bostadsrätter före hyresrätter med rimliga hyror har dessutom minskat möjligheterna att bygga gruppboendestäder med rimliga hyror. Eftersom det går att bygga billigare hyreslägenheter, går det givetvis att bygga billigare gruppboendestäder. Både SABO och Vänsterpartiet har tagit fram exempel på trerummare som kostar 1200 kr kvadratmetern jämfört med kostnader uppåt 2 300 kr. Stadsbyggnadsnämnden anger i sitt remissvar höga bygg- och driftskostnader som en delorsak till bristen och föreslår en översyn av de ekonomiska förutsättningarna för byggandet av gruppboendestäder. Vi ser det som ett av flera konstruktiva förslag i remissvaren.

Remissammanställning

Ärendet

Karin Rågsjö (V) anser i motion (2013:25) om byggandet av bostäder enligt socialtjänstlagen (SoL) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) att staden måste snabba på utbyggnaden. Enligt motionären har staden inte på flera år nått målet om 100 omsorgslägenheter. Motionären hänvisar även till ett brev från funktionshindersrådet till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden som refererar till revisionsrapport 2013:7 ”Planering av kommunal service i stadsutvecklingsområden” där noteras att målet om att fem procent av bostäder för personer med funktionsnedsättning ska planeras in i större stadsutvecklingsområden inte nås.

Idag erbjuds lägenheter till personer med funktionshinder, efter biståndsbeslut, via en central förmedling. Enligt motionären kan detta vara en delorsak till att stadsdelsnämnder inte bygger ut i önskad takt då det inte är säkert att de får någon fördel för de egna brukarna i samband med utbyggnaden.

Motionären föreslår att kommunfullmäktige ska besluta om en inriktning för att snabba på utbyggnaden av omsorgslägenheter omfattande bland annat:

- organisation och processen måste kvalitetssäkras i alla led
- oklarheter i ansvar utreds
- ersättningen ses över så att den täcker kostnaderna fullt ut
- utreda incitament för stadsdelsnämnderna att bygga mer

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 maj 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utbyggnad av olika former av omsorgsboenden är en prioriterad fråga för staden. Behovet av utbyggnad är stort och målet är att utbyggnadstakten ska öka. Detta uttrycks kommunfullmäktiges budget för 2013 där det framgår att berörda nämnder, i större bostadsbyggnadsprojekt, ska pröva om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning boenden för personer med funktionsnedsättningar.

I staden sker en omfattande produktion av reguljära bostäder. I samband med denna är det angeläget att utnyttja möjligheten att integrera olika former av omsorgsbostäder. Den interna organisationen för att säkerställa och följa upp att så sker har därför stärkts genom att ansvaret för stadens genomförandegrupp för utbyggnad av bostäder för personer med funktionsnedsättning överförs till kommunstyrelsen. Socialnämnden leder det mer operativa arbetet att följa och bevaka utbyggnadsprojekten genom en särskild arbetsgrupp. Arbetsgruppen bevakar även fortlöpande hur behovssituationen ser ut och förändras vilket är en viktig förutsättning för planeringen. Ytterst är det respektive stadsdelsnämnd som är ansvarig för stadens utbyggnad av nya omsorgsbostäder.

Kontoret konstaterar att det för närvarande finns en planering som omfattar cirka 550 nya lägenheter för omsorgsboende de kommande åren. Som alltid är planeringen för bostadsprojekt längre fram i tiden osäker. Samtidigt tillkommer fortlöpande nya projekt. De kommunala bostadsbolagen och Micasa Fastigheter i Stockholm AB har en viktig roll i utbyggnaden.

Nämnderna sätter själva sina årsmål för utbyggnaden av omsorgsbostäder och för 2013 summeras dessa till 60 nya lägenheter under 2013 vilket kontoret anser vara i underkant. Ledtiderna för bostadsproduktion i Stockholm är förhållandevis långa och sträcker sig normalt över flera år varför det är svårt att snabbt initiera nya projekt med färdigställande redan innevarande år. I ärendet avstämning av mål och budget 2013 har kommunstyrelsen uppmanat samtliga stadsdelsnämnder, bortsett från Södermalm som har en godtagbar utbyggnad, att se över årsmålen för att nå kommunfullmäktiges ambitionsnivå om 100 nytillkomna bostäder årligen.

För att stödja utbyggnaden av omsorgsbostäder ekonomiskt har medel avsatts i bokslut för ändamålet. För en normal gruppboende om sex lägenheter kan enligt gällande anvisningar stimulansbidrag om totalt 2,9 miljoner beräknas. Kontoret bedömer att stimulansbidraget är en viktig komponent för att underlätta för nämnderna att bygga nya boenden.

Kontoret anser generellt att det är positivt att satsa på mångfald och variation av utbudet av omsorgsbostäder för att det ska passa olika efterfrågan och behov. Kontoret ser därtill fördelar om fler enskilda aktörer i samverkan med staden, och inom ramen för lagen om valfrihet, LOV, kan svara för utbyggnaden så att fler boendeenheter drivs i enskild regi. Det finns även ett behov att i samråd med i första hand brukargrupper diskutera möjligheterna att utveckla de olika boendeformerna och göra dem mer flexibla för att passa olika målgrupper och åldrar. Dagen lagstiftning innebär delvis

begränsningar i denna del.

Genom LOV har säkrats att det är brukaren som väljer sitt boende. Det innebär att en stadsdelsnämnd inte kan vara säker på att en ny gruppbostad i det egna området kommer de egna brukarna till del även om nämnden tilldelas en viss andel av lägenheterna. Tackar brukarna nej erbjuds platserna till andra. Då det i dessa fall ofta handlar om livslångt boende anser kontoret att den enskilda individens önskemål ska vara prioriterat.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att motion (2013:25) av Karin Rågsjö (V) om ”Byggandet av bostäder enligt SoL och LSS” anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa exploateringsnämndens tjänsteutlåtande samt att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Maria Östberg Svanelind m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Elin Olsson (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Clara Lindblom (V), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Uppdrag i budgeten

Arbetet med att göra Stockholm tillgängligt är en angelägen uppgift. I stadens budget uttrycks det bl.a. i kommunfullmäktiges inriktningsmål - Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök.

Kommunfullmäktige har också antagit det stadsövergripande styrdokumentet Stockholm – en stad för alla Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016. Det övergripande målet med programmet är att alla i Stockholms stad ska ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap.

I kommunfullmäktiges budget har de senaste åren framförts betydelsen av att behoven av ytor för offentlig service tillgodoses på ett tidigt stadium, framförallt i stadsutvecklingsområdena. Exploateringsnämndens har fått i uppdrag att tillsammans med övriga berörda nämnder säkerställa att så sker. Särskilda boenden med prioriterad inriktning för personer med funktionsnedsättning pekas ut som angelägna men även förskolor, skolor, idrott och rekreation, övrig omsorg och kultur förs fram.

Kommunfullmäktige har även beslutat att i samband med större bostads-exploateringsprojekt ska berörda nämnder pröva om projekten kan innehålla en andel om minst 5 % lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning boenden för personer med funktionsnedsättning

Revisionsrapport nr 7/2012 - Planering av kommunal service i stadsutvecklingsområden

Revisionens granskning visade att det finns ett fungerande samarbete mellan stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden och de granskade stadsdelsnämnderna när det gäller planering och genomförande av stadsutvecklingsområdena Nordvästra Kungsholmen och Hagastaden. De synpunkter och önskemål som stadsdelsnämnderna Kungsholmen och Norrmalm samt utbildningsnämnden har lämnat har tillgodosetts i detaljplanerna och exploateringsavtalen.

När det gäller byggnation och planering av bostäder för personer med funktionsnedsättning uppnåddes enligt rapporten inte kommunfullmäktiges ambition att 5 % av denna boendeform ska planeras in i större stadsutvecklingsområden.

Exploateringsnämndens ansvar

Exploateringsnämnden fördelar genom markanvisningsbeslut stadens mark till olika byggherrar inför planering av ny bebyggelse. För den byggherre som erhållit en markanvisning gäller att den på stadens begäran ska upplåta bostäder för personer med funktionsnedsättning, vård- och omsorgsboenden för äldre, förskolor etc. Detta regleras i det markanvisnings- respektive exploateringsavtal som tecknas mellan exploateringsnämnden och byggherren.

Respektive nämnd med ansvar för verksamheten ansvarar för att tillgodose lokalbehovet. Det gäller framförallt stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden men även t.ex. kulturnämnden och idrottsnämnden.

Exploateringskontoret ansvarar för att informera andra förvaltningar i staden när ett exploateringsprojekt initieras och att förmedla kontakt med aktuell byggherre. Respektive nämnd med ansvar för verksamheten informerar om man har behov av nya lokaler. Vid större stadsutvecklingsprojekt görs mer omfattande analyser med befolkningsprognoser för stadsdelen som underlag för bedömt behov.

Ett arbete har påbörjats för att tydliggöra och internt i staden kommunicera vilken instans/förvaltning i staden som ansvarar för vad i planeringen av ytor för offentlig service.

De svårigheter kring förmedling av omsorgsbostäder genom en central förmedling och frågan om tillräckliga ekonomiska resurser som förs fram i motionen ser exploateringskontoret ingen anledning att kommentera då det ligger utanför vårt ansvarsområde.

Exploateringskontorets synpunkter på motionsförslaget

Exploateringskontoret anser att problematiken kring byggandet av bostäder enligt SoL och LSS redan är uppmärksammat. Arbete pågår inom staden för att förtydliga ansvaret och påskynda utbyggnaden av bostäder enligt SoL och LSS. Ytterligare inriktningsbeslut i frågan är därför inte nödvändiga.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa socialförvaltningens tjänsteutlåtande samt att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Roger Mogert m.fl. (S), Stefan Nilsson m.fl. (MP) och tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 maj 2013 har i huvudsak följande lydelse.

I stadens måldokument sägs att ”utbyggnadstakten av bostäder för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning ska öka samt att detta är ett stadsgemensamt ansvar och stadsdelsnämnderna ska säkerställa att årsmålet klaras.”

Stockholms stad har haft en hög ambitionsnivå när det gäller utbyggnad av bostäder med särskild service. Totalt finns i staden drygt 1500 lägenheter enligt LSS och SoL. Trots att det har skett en stor utbyggnad kvarstår ytterligare behov. För uppdraget finns en Genomförandegrupp med beslutsfunktion inom stadsledningskontoret och en mer operativ grupp inom socialförvaltningen.

Behov

Första kvartalet 201 var 53 beslut avseende boende för vuxna enligt LSS och 20 enligt SoL ej verkställda. Främsta orsaker var resursbrist och att den enskilde tackat nej. Senaste inventeringen (år 2012) visar på ett behov av drygt 500 lägenheter enligt LSS och 350 lägenheter enligt SoL under en femårsperiod.

Förvaltningen håller på att ta fram en modell för bedömning av behov av bostäder med särskild service enligt LSS. Likaså görs översyn av behoven för personer med psykisk funktionsnedsättning samt en kartläggning av behov för yngre dementa.

Utbyggnad

I staden pågår en stor bostadsproduktion. Utbyggnaden av bostäder med särskild service behöver samordnas i denna produktion. Förvaltningen har tagit fram en planeringslista där samtliga bostadsprojekt ingår och i samarbete med stadsdelsförvaltningarna planeras gruppboendestäder och särskilda boenden in i de olika projekten. I planeringslistan finns för närvarande totalt 548 lägenheter planerade till 2019.

Av erfarenhet vet man att det kan bli förseningar i byggandet och att vissa projekt inte fullföljs av olika anledningar. Därför bör det för särskilda boenden finnas ett visst överskott i planeringen. För att få fram gruppboendestäder och serviceboendestäder i snabbare takt har förvaltningen haft diskussioner med de kommunala bostadsbolagen,

fastighetskontoret och Micasa.

Det kan vara så att det finns behov att specialanpassa bostäder och stöd utifrån den enskildes specifika behov. Det kan finnas behov vissa profilboenden inom både LSS och SoL för personer med funktionsnedsättning. I arbetet behöver också kostnadsbilden belysas liksom hur bostäderna ska utformas. En samlad redovisning sker i en utbyggnadsplan för kommande femårsperiod som ska tas fram under 2013.

Central förmedling

Med införandet av LOV (lagen om valfrihet) säkrades brukarens position som den som väljer bostad. När det gäller förmedling av bostäder enligt LSS och SoL så kan brukaren välja två alternativa stadsdelar eller adresser inom LOV. Inom LSS kan man tacka nej till ett erbjudande utan att väntetiden påverkas. Enligt SoL påverkas väntetiden om man tackar nej två gånger.

Enligt LSS är det den brukare som har ett akut behov av bostad som kommer i första hand då en lägenhet ska förmedlas. Grupp/servicebostäderna har så specifika inriktningar att det krävs en matchning mot den enskildes behov. Innan erbjudande av lägenhet sker, kontaktas brukarens biståndshandläggare vid stadsdelsförvaltningen, för att säkra processen.

Enligt SoL är det den brukare som väntat längst i kön till en viss stadsdel/adress som får erbjudandet först. Inom socialpsykiatri har bostad med särskild service och stödboende inte specifika inriktningar då målgruppen har bedömts vara mer homogen. Förvaltningen har dock sett behov av matchning även inom socialpsykiatri och avser titta närmare på detta.

Förvaltningens förslag

Enligt förvaltningen bör arbetet med utbyggnad av bostäder med särskild service enligt LSS och SoL fortsätta med den inriktning som redovisats i ärendet. Förvaltningen föreslår att socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remiss över motion (2013:25) om byggandet av bostäder enligt SoL och LSS.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsledningskontorets tjänsteutlåtande samt att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Sebastian Wiklund (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Daniel Helldén m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadsnämnden har tidigare i år bevarat en rapport från Stadsrevisionen om kommunal service samt en motion om kraftigt förbättrat stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning. Kontoret har i dessa ärenden redogjort för stadsbyggnadskontorets medverkan i planeringsprocessen för s. k omsorgslägenheter d.v.s lägenheter för personer med särskilda behov av bostad i enlighet med Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Socialtjänstlagen (SoL). I samband med att kontoret upprättar detaljplaner för bostäder får stadsdelsförvaltningarna tillfälle att framföra önskemål om bostäder för särskilda behov. Stadsbyggnadskontoret deltar också i en genomförandegrupp bestående av representanter för olika förvaltningar och som leds av socialförvaltningen. Gruppens uppgift är att underlätta och samverka för att det byggs fler bostäder för personer med särskilda behov.

Ovanstående rutiner har funnit i staden sedan många år tillbaka och fungerar i stort sett bra. Som refereras ovan är troligen inte huvudorsaken till den låga utbyggnaden av omsorgslägenheter bristande planering, utan snarare de höga bygg- och driftskostnader som en utbyggnad medför. En översyn av de ekonomiska förutsättningarna för byggande av omsorgsbostäder skulle kunna ge ett bättre underlag för ett förslag till åtgärder.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2013 att som svar på remissen överlämna och återropa Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Mia Pärni m.fl. (S), Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP) och tjänstgörande ersättare Leo Ahmed (V), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Rinkeby-Kista stadsdelsområde är en expanderande del av Stockholm. Det gäller utbyggnad och utveckling av både bostäder och arbetsplatser. I förvaltningens uppdrag ingår att bevaka behovet av den typ av anpassade bostäder som, enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), ska uppföras vid all nyproduktion av bostäder. Förvaltningen anser att motionen berör en viktig fråga.

I Rinkeby-Kista stadsdelsområde finns för närvarande totalt 110 anpassade bostäder/lägenheter varav 85 inrättats enligt LSS och 25 enligt SoL. De fullvärdiga gruppboheter enligt LSS som byggts de senaste åren i stadsdelsområdet har främst

använts för att evakuera boenden från bostäder enligt så kallad gammal norm, där bostaden består av ett eget rum med delade köks- och hygienutrymmen, vilka dömts ut av Socialstyrelsen. I området finns fortfarande kvar tre gruppboendestäder med brukare som behöver evakueras.

Inom Rinkeby-Kista stadsdelsområde är 11 lägenheter med målgrupp LSS under produktion eller klara för byggstart. Förvaltningen har härutöver anmält intresse av att hyra 22 SoL- eller LSS-lägenheter i fyra aktuella planprojekt. Sammantaget medför detta ett nettotillskott om 20 tillkommande lägenheter sedan 13 disponerats för brukare som behöver evakueras. Inom Rinkeby-Kista planeras under den närmaste tioårsperioden och inom ramen för Järvavisionen ytterligare nyproduktion av bostäder om i storleksordningen 2 000 – 3 000 lägenheter (exklusive studentbostäder). Ett fortsatt kontinuerligt bostadsbyggande är en förutsättning för att Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning ska ha möjlighet att bidra med ytterligare anpassade bostäder enligt SoL och LSS.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att motionen berör en viktig fråga. För att Stockholm ska vara en stad i världsklass måste alla medborgare vara inkluderade. Medborgarna är i fokus i Vision 2030 och i arbetet för ett Stockholm i världsklass. Demokrati, trygghet, valfrihet och livskvalitet är förutsättningar för att Stockholm ska vara medborgarnas stad. Skärholmens stadsdelsförvaltning arbetar enligt detta i den dagliga verksamheten och i den långsiktiga planeringen och utvecklingen.

Skärholmens stadsdelsförvaltning har under de senaste åren uppmärksammat den låga bostadsproduktionen i stadsdelsområdet, senast i ett tjänsteutlåtande som antogs av Skärholmens stadsdelsnämnd den 28 februari 2013. Den låga och bristande bostadsproduktionen i Skärholmens stadsdelsområde har påverkat möjligheten att bygga omsorgsbostäder i stadsdelsområdet. Förvaltningen bevakar behovet av omsorgsbostäder vid varje nyproduktion av bostäder. Förvaltningen har anmält intresse om att bygga LSS-bostäder med totalt 36 lägenheter i sex aktuella planprojekt. Genomförs de planprojekt som planerats kommer alla LSS-bostäder i Skärholmen vara fullvärdiga lägenheter, samtidigt som ytterligare platser kommer att skapas. Dock är det osäkert när och om projekten kommer till byggstart vilket försvårar förvaltningens möjlighet att planera för omsorgsbostäder. En avgörande förutsättning för att Skärholmens stadsdelsnämnd ska ta ett större ansvar för försörjningen av

omsorgsbostäder är att bostadsproduktionen i stadsdelsområdet kommer igång.

Omsorgsbostäderna som har byggts de senaste åren i stadsdelsområdet har främst används för att svara på efterfrågan som har uppstått i och med den pågående avvecklingen av Byholmens servicehus som inte anses ha fullvärdiga LSS-bostäder. För närvarande har Skärholmens stadsdelsområde 12 LSS-bostäder för 79 boende varav 2 LSS-bostäder med 18 boende behöver ersättas. Förvaltningen har märkt av att fler personer skulle må bättre av en servicelägenhet med boendestöd. Då dessa är helt ordinära lägenheter borde det vara enklare att genomföra. Detta skulle också bidra till bättre möjligheter till en boendekarriär för den enskilde. För att förvaltningen ska kunna tillmötesgå det behovet behövs ersättningssystem som ger ekonomisk hållbarhet i verksamheten.

Som det anförs i motionen anser Skärholmens stadsdelsförvaltning att det finns ett behov att se över organisationen och processer och utreda ansvarsfrågor gällande omsorgsbostäder. Det bör finnas en stadsövergripande strategi för hur försörjningen av omsorgsbostäder ska lösas och för att säkerställa att alla stadsdelsförvaltningar tar sitt ansvar. För närvarande genomförs och planeras det för ett stort antal stadsutvecklingsprojekt runt om i Stockholm stad. I och med projekten finns det goda möjligheter att planera för ett stort antal omsorgsbostäder. Stadsdelsområden med en kontinuerlig och hög bostadsproduktion bör ta ett större ansvar för produktionen av omsorgsbostäder.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2013 att som svar på remissen överlämna och återropa Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Majvi Andersson (S), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att motionen berör en angelägen fråga som har uppmärksamats av staden och Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för planering och inrättning av omsorgsbostäder, medan förmedling av bostäderna sker via en central förmedling som fördelar bostäderna enligt ett kösystem.

I samband med exploateringen av de nya bostäder som planeras i Älvsjö, bevakar stadsdelsnämnden möjligheterna och anmäler intresse för att inrätta omsorgslägenheter. Bland annat har stadsdelsnämnden vid samverkan med byggherrar anmält intresse för att en till två gruppboheter alternativt servicebostäder byggs i det

nya kvarteret Kabelverket.

Norrländska gruppbestäder (Norrländska Gillet Fastigheter AB) avser att bygga om fastigheten Platåskon i Långbro till en gruppbestad. Gruppbestaden ska drivas av Frösunda LSS AB. Förvaltningen tar också särskild hänsyn till möjligheterna att inrätta nya omsorgslägenheter vid översyn av stadsdelsnämndens lokalbestånd.

Förvaltningen ser dock begränsningar i att varje stadsdelsnämnd enskilt planerar för antalet omsorgslägenheter inom det egna stadsdelsområdet. Valfriheten möjliggör för målgruppen att kunna välja det område där han/hon vill bosätta sig, vilket innebär att dessa personer kan välja olika stadsdelar i staden, utanför det egna stadsdelsområdet.

Förvaltningen har därför redan i tidigare skrivelser, senast i, *Underlag för budget 2014 med inriktning 2015 och 2016* föreslagit att staden i likhet med *äldreboendeplanen* tar fram en övergripande boendeplan för hela staden rörande omsorgslägenheter enligt SoL och LSS.

En sådan plan skulle underlätta för stadsdelsnämnderna och staden centralt att få en helhetsbild av behov och efterfrågan och därefter planera för byggnation av omsorgslägenheter.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2013 att ställa sig bakom motionen.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Maria Östberg Svanelind m.fl. (S) enligt följande.

Att avslå kontorets förslag till beslut
samt att bifalla motionen
att därutöver anföras

Motionen tar upp en mycket angelägen fråga, nämligen stadens oförmåga att planera och uppföra bostäder enligt SoL och LSS.

När revisionsrapporten behandlades av nämnden i februari uttalade vi:

”Revisorerna konstaterar i sin rapport att det finns ett fungerande samarbete mellan berörda nämnder när det gäller planering och genomförande av kommunal service i de två utvecklingsområdena Nordvästra Kungsholmen och Hagastaden. Det är bra. Men revisorerna konstaterar också att ambitionen att minst 5 procent av lägenheterna ska vara anpassade för särskilt boende med prioriterad inriktning på personer med funktionsnedsättning inte uppnås. Det är allvarligt och den frågan måste prioriteras i det fortsatta arbetet. Vidare pekar revisorerna på brister i planeringsunderlaget för förskolor i Hagastaden, något som naturligtvis måste rättas till i det fortsatta planeringsarbetet.”

Frågan har uppmärksammats av rådet för funktionshinderfrågor både genom en skrivelse till nämnden och vid s k presidieöverläggningar med Exploateringsnämnden och Stadsbyggnadsnämnden. Det är uppenbart att staden måste ta ett samlat grepp om frågan med ett tydligt ansvar. Olika nämnder har ansvar för olika delar av processen men det måste vara tydligt vem som har det övergripande ansvaret. Arbetet med att bygga bort den brist som enligt uppgift råder på bostäder enligt SoL och LSS måste prioriteras.

Reservation anfördes av Elin Olsson (MP), enligt följande.

Exploateringsnämnden beslutar att tillstyrka motionen, innebärande att byggandet av omsorgslägenheter ska påskyndas, samt att anföras följande:

Det finns anledning att uppmärksamma remissvaret från rådet för funktionshinderfrågor. Rådet, som är väl insatt i rådande förhållanden, skriver bl.a. att det sedan lång tid tillbaka råder en stor brist på bostäder enligt både SoL och LSS samt att verkligheten är den att planerings- och byggprocessen inte fungerar. Att något behöver göras åt organisation, process och finansiering står tydligt och klart. Det är helt nödvändigt att utbudet av omsorgslägenheter måste öka. Staden har inte

alls uppfyllt sina egna uppställda mål, tvärtom finns tecken på att utvecklingen går åt fel håll och att antalet nya omsorgslägenheter minskar.

Stockholms stad måste givetvis uppfylla de behov som medborgarna har laglig rätt att kräva. Vem som helst av oss stockholmare, eller släktingar och vänner, kan någon gång råka ut för att behöva en omsorgslägenhet.

Funktionshinderrådet har på ett tydligt sätt formulerat situationen. Nu återstår för staden att agera, till exempel genom att se till att stadsdelsnämnderna får större incitament för att se till att det tillskapas fler omsorgslägenheter. Finansieringen behöver säkras.

Reservation anfördes av Clara Lindblom (V), enligt följande.

Att bifalla motionen

Att därutöver anför

När det gäller byggnation och planering av bostäder för personer med funktionsnedsättning uppnåddes enligt rapporten inte ens kommunfullmäktiges ambition att 5 % av denna boendeform ska planeras i större stadsutvecklings - områden. Precis som motionären framhåller är läget krisartat och alla förvaltningar måste bidra till att få fram fler bostäder enligt SOL och LSS.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Roger Mogert m.fl. (S), Stefan Nilsson m.fl. (MP) och tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V), enligt följande.

1. Socialnämnden ställer sig bakom motionen.
2. Nämnden anför därutöver följande.

Motionen behandlar en väl bekant brist på bostäder för människor med särskilda behov av stöd i sitt boende. Behov som har stöd i lagstiftningen enligt SoL och LSS. Kommunfullmäktige har ambitionen att 5 procent av bostäder för personer med funktionsnedsättning ska planeras in i större stadsutvecklingsområden. Den ambitionen nås inte på långa vägar.

Processen för att få fram nya bostäder fungerar inte och stadsdelsnämnderna planerar inte i tillräckligt hög omfattning för nya boenden, förmodligen beroende bl.a. på att man ser nya bostäder som en ekonomisk belastning. Att stadsdelsnämnderna inte planerar för andra än de som bor i den egna stadsdelen är förståeligt. Det förefaller orealistiskt att de skulle orka med något annat. I dag får vi nog vara nöjda med om de försöker få fram boenden för den egna stadsdelens behov.

Som komplement bör det finnas en central planering för specialbostäder över hela staden, särskilt i de stadsdelar som har stor nybebyggelse. De uppgifter som

framkommer i motionen om att i t.ex. Nordvästra Kungsholmen är andelen omsorgsbostäder 0,5 procent och att det i den stora blivande stadsdelen Hagastaden planeras för 1,3 - 1,5 procent är skrämmande.

Hur kan vår stad Stockholm nöja sig med att erbjuda personer med speciella behov för att kunna bo, så dåliga möjligheter till boende? Det förefaller som om marknaden har fått för mycket att säga till om i sammanhanget. Kommunfullmäktiges ambition om att avdela 5 procent bostäder till personer med funktionsnedsättning, måste naturligtvis kunna förverkligas om vi anser att det är nödvändigt av humana skäl.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Sebastian Wiklund (V), enligt följande.

Föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att tillstyrka motionen och därutöver anförä.

Efterfrågan av bostäder för särskilda behov är stort precis som motionären skriver och konsekvenserna allvarliga om vi på grund av bristen på bostäder inte kan leva upp till de åtagande vi har som kommun. Byggandet av bostäder för särskilda behov behöver prioriteras och dagens rutiner bör ses över på samma sätt som de ekonomiska förutsättningarna.

Särskilt uttalande gjordes av Daniel Helldén m.fl. (MP), enligt följande.

Att något behöver göras åt organisation, process och finansiering står tydligt och klart. Det är helt nödvändigt att utbudet av omsorgslägenheter måste öka. Staden har inte alls uppfyllt sina egna uppställda mål, tvärtom finns tecken på att utvecklingen går åt fel håll och att antalet nya lägenheter minskar. Detta är oacceptabelt.

Stockholm, en stad i växande, måste givetvis uppfylla de behov som medborgare har laglig rätt att kunna kräva, efter bostadsbedömning. Vem som helst av oss stockholmare, eller släktingar och vänner, kan någon gång råka ut för att behöva speciell omsorgslägenhet.

Miljöpartiet tycker att Funktionshinderrådet på ett tydligt sätt har formulerat situationen. Nu återstår för staden att agera, till exempel genom att se till att Stadsdelsnämnderna får större incitament för att se till att det tillskapas fler omsorgslägenheter och att vissa oklarheter reds ut (till exempel finns tydligen olika bud om lägenheterna bör ligga i markplan eller inte) och att något görs för att säkra finansieringen. Givetvis måste staden genast agera för att få de önskvärda 5 % i större stadsutvecklingsområden.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Mia Päärni m.fl. (S), Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP) och tjänstgörande ersättare Leo Ahmed (V), enligt följande.

- Att tillstyrka motionen
- Att därutöver anföras

Vi Socialdemokrater anser att motionen berör en mycket viktig fråga. I tidigare skrivelser, (senast förslag till beslut) i, Underlag för budget 2014 med inriktning 2015 och 2016 har vi föreslagit att staden i likhet med äldreboendeplanen tar fram en övergripande plan för hela staden rörande omsorgslägenheter enligt SoL och LSS. En sådan plan skulle underlätta för stadsdelsnämnderna och staden centralt att få en helhetsbild av behov och efterfrågan och därifrån planera för byggnation av omsorgslägenheter

Stockholms stad måste - tillsammans med privata byggherrar och kommunala bostadsbolag - se till att vi får tillräckligt många gruppboendestäder. I anslutning till dem ska det också finnas lokaler för daglig verksamhet och träfflokaler. Förvaltningen påpekar detta i olika sammanhang och vi vill med eftertryck understryka behovet av gruppboendestäder och servicelägenheter.

Det är bra att det i förvaltningens uppdrag ingår bland annat att bevaka behovet av den typ av anpassande bostäder som, enligt socialtjänstlagen (SoL och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), ska uppföras vid all nyproduktion av bostäder. Men då krävs det att produktionen av nya bostäder kommer igång i ökad omfattning. Stockholms stads politiker måste ta sitt ansvar.

”En egen god bostad är ett grundläggande livsvillkor för varje människa. De som behöver stöd i sitt boende ska kunna få det där de bor.” (Citat ur Delaktighet, tillgänglighet och bemötande i Stockholms stad, ett handlingsprogram för HSO Stockholms stad)

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Majvi Andersson (S), enligt följande.

Yrkade bifall till motionen

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

Bilaga 2

2012:25

2012:25

Motion av Karin Rågsjö (V) om byggandet av bostäder enligt SoL och LSS

Dnr 316-383/2013

Staden har inte på flera år nått det årliga målet om 100 omsorgslägenheter. Under 2011 minskade antalet lägenheter till och med, eftersom fler lägenheter avvecklades på grund av kvalitets-/standardskäl än de som tillkom. Bokslutet för 2012 har vi ännu inte sett, men allt pekar på låg måluppfyllelse. Förutom att vi måste bygga tillräckligt många omsorgslägenheter måste vi bygga på rätt sätt. Det finns en risk för att det byggs boendeformer som blir nya institutioner, om staden av ekonomiska skäl ”trycker in” för många personer i samma boende.

Idag fungerar det så på en stadsdelsförvaltning att lediga befintliga omsorgslägenheter anmäls till en central förmedling och lägenheten erbjuds till den som har stått längst i kön (personen kan ha tre önskemål). Denna centrala styrning gör att det kan saknas incitament för att bygga bostäder, då förvaltningen inte kan styra över vilka som ska få bo i lägenheterna. Utförare kan även se att de blir mindre delaktiga i placeringen och att hänsyn inte tas till synpunkter när det gäller eventuella risker för att det inte kommer att fungera i boendet.

Vänsterpartiet har upprepade gånger och senast i en motion om förverkligandet av psykiatrireformen krävt att orsakerna till att så få omsorgslägenheter byggs kartläggs och åtgärdas. Sannolikt ligger en del av förklaringen i att stadsdelsnämnderna inte har de ekonomiska resurserna för att våga planera en nödvändig utbyggnad för hela stadens behov. En delorsak kan vara att de stadsdelsnämnder som skulle kunna bygga ut i större omfattning inte själva får någon fördel av utbyggnaden för sina brukare, och vice versa.

Att läget är krisartat framgår av ett brev som ordföranden i funktionshindersrådet i exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden har

skrivit till de båda nämnderna. I brevet beskrivs att processen att få fram bostäder inte fungerar, att stadsdelsnämnderna inte planerar för andra än de som bor i den egna stadsdelen och att de ser nya bostäder som en ekonomisk belastning. I brevet refereras till Revisionsrapport 2012:7 Planering av kommunal service i stadsutvecklingsområden där det framgår att kommunfullmäktiges ambition om att fem procent av bostäder för personer med funktionsnedsättning ska planeras in i större stadsutvecklingsområden inte nås. I Nordvästra Kungsholmen är exempelvis andelen omsorgsbostäder 0,5 procent och i Hagastaden planeras för 1,3 -1,5 procent. I brevet läggs även flera förslag till åtgärder för att komma tillrätta med bristerna.

Det står helt klart att något radikalt måste göras för att byggandet av omsorgslägenheter ska öka, organisationen och processen måste kvalitetssäkras i alla led, oklarheter i ansvar redas ut, ersättningen till stadsdelsnämnder ses över så att den täcker kostnaderna fullt ut och incitament utredas för att stadsdelsnämnderna ska bidra till utbyggnaden utöver de egna behoven. För- och nackdelar med att stadsdelsnämnderna själva får fördela en liten del av nybyggda lägenheter bör belysas. Självfallet kan möjligheter att bygga nya bostäder variera i olika delar av staden, vilket måste vägas in. Nämnder med stora bostadsprojekt kan göra mera.

Jag föreslår att kommunfullmäktige beslutar om en inriktning för att snabba på utbyggnaden av omsorgslägenheter i enlighet med motionen.

Stockholm den 4 mars 2013

Karin Rågsjö